

Ehkäisevän päihdetyön toimielin (EPT)

Muistio

Aika 21.3.2019, klo 8 -11

Paikka Steniuksen luentosali 3 krs

Rauman terveystalvelut pääasema, Steniuksenkatu 2

Osallistujat (x=läsnä)

X	Satu Helin	sosiaali- ja terveystoimiala, pj.
X	Sanna Kenttälä	kehittämispalvelut, siht.
	Marjo Jasu	nuorisopalvelut
X	Kimmo Kouru	liikuntapalvelut
X	Tiina Laitala	ympäristöterveydenhuolto
X	Kristiina Kuusio	konsernipalvelut
X	Mari Smedberg	Lounais-Suomen poliisilaitos
X	Arja Kumpulainen	vanhuspalvelut
	Päivi Kovanen	varajäsen vanhuspalvelut
X	Anna Kuromaa	perhekeskus
X	Pauliina Parpo	päihdekliniikka
	Tuija Eskelinen	Rauman kriisikeskus
X	Jenni Pohjonen	Rauman seurakunta
	Elisa Lehtinen	työterveyshuolto
X	Marja Lehtimäki	terveyspalvelut

Asiat:

1. Tervetuloa ja esittäytyminen

Linjaus:

Puheenjohtaja toivotti ryhmän jäsenet tervetulleeksi ja ryhmän jäsenet esittäytyivät.

2. EPT:n tehtävät ja rooli (asialistan liitteet 1 ja 2)

Linjaus:

EPT:n toiminta perustuu lakiin ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015). Käytiin lävitse KH 397§ päätös ehkäisevän päihdetoimielimen perustamisesta ja lakiin perustuvista tehtävistä.

- 1) huolehtia kunnan päihdeolojen seurannasta ja niitä koskevasta tiedotuksesta;
- 2) huolehtia siitä, että päihdehaittoja ja niiden vähentämistä koskevaa tietoa tarjotaan yksityisille henkilöille ja koko väestölle;
- 3) lisätä ja tukea päihdehaittoja ehkäisevien toimien osaamista kaikissa kunnan tehtävissä;
- 4) esittää ja edistää ehkäisevän päihdetyön toimia kunnan hallinnossa, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa, sivistys-, liikunta- ja nuorisotoimessa sekä elinkeinotoimessa;
- 5) huolehtia siitä, että 4 kohdassa tarkoitettujen kunnan toimien sovitetaan yhteen poliisin, alkoholilain (1102/2017) ja tupakkalain (549/2016) noudattamisen valvonnan, elinkeinoelämän ja erityisesti ehkäisevään

päihdetyöhön osallistuvien yleishyödyllisten yhteisöjen ehkäisevään päihdetyöhön kuuluvien ja sitä tukevien toimien kanssa.

Ehkäisevän päihdetyön toimielimeen ei ole vielä nimetty yrittäjien edustajaa. Rauman yrittäjien puheenjohtajaan on oltu asian tiimoilta yhteydessä. Jatketaan työtä yrittäjäedustajan saamiseksi toimielimeen.

Toimialajohtaja Satu Helin toimii EPT:n puheenjohtajana sekä yhdyslinkkinä kaupungin hyvinvointijohtamiseen, vs. suunnittelupäällikkö Sanna Kenttälä toimii jatkossa Rauman ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilönä ja strateginen asiantuntija Kristiina Kuusio yhdyshenkilönä kaupungin hyvinvointiohjelmaan ja poikkihallinnolliseen tiimiin.

Toimielin on Rauman kaupunkihallinnossa ”yhteistyöverkosto”, jonka toiminnasta puheenjohtaja raportoi KH:lle, joka huomioi verkoston asiat päätöksentekoprosessissaan osana kuntastrategiaa.

Rauman kaupungin sivuille avataan hyvinvointi ja ehkäisevän päihdetyön sivut. Kaupungin strateginen asiantuntija ja vs. suunnittelupäällikkö hoitavat asian.

Toimielimelle avataan työskentelytila kaupungin intranettiin Jemmaan, mihin saadaan myös pääsy muiden organisaatioiden edustajille. Vs. suunnittelupäällikkö hoitaa asian.

Puheenjohtaja ja sihteeri laativat mediatiedotteen ehkäisevän päihdetyön toimielimen toiminnasta. Todettiin, että tällä viikolla on käynnistynyt myös työryhmä päihde- ja mielenterveyspalvelujen nykytilanteen kartoittamiseksi. Työryhmä tuottaa lisätietoa EPT:n toimintaan nykytilannetta kartoitettaessa.

Keskusteltiin EPT:n valmisteluryhmässä kootuista keskeisistä ehkäisevän päihdetyön periaatteesta, joiden mukaan ehkäisevään toimintaan ja riippuvuuksista aiheutuvien haittojen vähentämiseen tulee viranomaisten lisäksi osallistaa laajalti kuntalaisia, kokemusasiantuntijoita ja vertaistukijoita. Satakunnan päihdetilannekyselyn 12/2018 mukaan vastaajat toivoivat mm. nykyistä enemmän jalkautumista lasten ja nuorten joukkoon, puuttumista päihteiden käyttöön nuorten lisäksi myös aikuisten ja ikääntyneiden keskuudessa sekä päihteiden käytön puheeksi ottoa eri palveluissa.

Pidettiin tärkeänä, että riippuvuuksien haitoista keskusteltaessa ehdotettaisiin jotain korvaavaa, ihmistä innostavaa tekemistä riippuvuutta synnyttävän sekä terveydellistä ja sosiaalista haittaa aiheuttavan päihteen, kuten tupakan, nuuskan, alkoholin, huumeiden, pillereiden tai rahapelaamisen tilalle. Tekemisen mahdollisuuksien tarjontaan ja organisointiin on tärkeää osallistaa kuntalaisia.

Todettiin tärkeäksi levittää viestiä Raumalla toimiviin eri työterveyshuoltoihin ja terveysyrityksiin.

3. Mitä tiedetään Rauman päihdetilanteesta

- a) Rauman hyvinvointikertomus, Koululaisterveyskysely, THL:n arviointiraportti Satakunnasta (Kristiina Kuusio)

Linjaus:

Strateginen asiantuntija kävi läpi päihdeavainindikaattorit ja mielenterveysindikaattoreita (THL/Sotkanet). Indikaattoritietojen rinnalle otetaan tarkasteluun Activity Stones Rauman kyselyn tulokset. Strateginen asiantuntija ja perhekeskuksen päällikkö käyvät Activity Stones kyselyn tulokset läpi ja sopivat indikaattorit, joita seurataan. Työterveyshuollon keräämiä tietoja ei käsitelty kokouksessa. Tilastotiedot tallennetaan Jemmaan, jotta EPT-jäsenet voivat hyödyntää niitä työpaikoillaan.

Todettiin, että päihteiden käytössä ilmiönä on tapahtunut muutosta. Käyttö ei välttämättä olen niin näkyvää kuin aiemmin, mutta haittatekijät näkyvät laaja-alaisesti. Aineiden ”näkyttömyys” ja helppo saatavuus mm. netin kautta sekä käytön siirtyminen julkisilta paikoilta sisätiloihin lisäävät vaikeuksia puuttua kokeiluihin ja käyttöön. Somen kautta leviää nopeasti tiedot illan mittaan

vaihtuvista paikoista. Nuorilla alkoholin ja tupakan käytön väheneminen näkyy nuuskan, huumeiden ja pillereiden käytön yleistymisenä. Todettiin, että päihteiden käyttöä tulisi tarkastella kokonaisuutena, ei pelkästään yhden osatekijän tai yhden tilastotiedon kautta.

Huolen aiheeksi nousi urheilutilaisuuksissa yleistynyt alkoholitarjonta sekä viime vuosina ilmentynyt tarjonnan laajentuminen ja vaihtoehtoisista tarjoilun ja seuratuon mahdollisuuksista. Puhuttiin myös kunnan omasta toiminnasta.

Sovittiin, että Tiina Laitala selvittää Rauman mahdollisuutta päästä THL:n tekemään jätevesianalyysiin, mistä näkyy kovien huumeiden käytön muutokset.

Keskusteltiin kansalaisaloitteesta rahapeliautomaattien poistamiseksi. Keskusteltiin keinoista ohjata liikekeskusten henkilöstöä, jotta rahapelaamisesta kiinnostuneita ja automaattien läheisyyteen kokoontuneita nuoria ja myös ikääntyneitä ihmisiä voitaisiin ohjata muunlaisen toiminnan pariin.

4. Mitä nyt tehdään päihteiden käytön ehkäisemiseksi
 - a. Käytössä olevat toimintamallit ja mistä luovuttu, mikä hiipunut
 - i. Valmisteluryhmän lyhyt katsaus
 - ii. EPJ:n jäsenten organisaatioiden oma toiminta
 - iii. Kaupat, yritykset
 - b. Mitä tiedetään puheeksi ottamisen käytännöistä, yleisyydestä?

Linjaus:

Kohta neljä siirrettiin käsiteltäväksi seuraavaan toimielimen tapaamiseen.

5. Mitä maakunnan valmistelutyössä on nostettu keskeiseksi asiaksi (Sanna Kenttälä)

Linjaus:

Keskeiset asioita maakunnan valmistelutyössä ovat toimintamallien jalkauttaminen (Pakka toimintamalli ja varhaisen puuttumisen toimintamallit valomerkki ja omin jaloin menetelmä) ja ehkäisevän päihdetyön rakenteet (kunnassa on lain mukainen toimielin, joka toteuttaa lain edellyttämiä tehtäviä konkreettisesti kunnassa). Satakunnan ehkäisevän päihdetyön vuosikello tukee kyseisiä asioita.

Keskeisistä asioista käydyn keskustelun perusteella Raumalla ei ole tarvetta sitoutua valomerkki mallin jalkauttamiseen, koska Ankkuri toiminta korvaa sen. Omin jaloin työmenetelmää on Raumalla koulutettu lasten ja nuorten parissa työskenteleville vuodesta 2012. Tällä hetkellä ei ole toimivaa ohjausmallia eli miten nuoret ohjautuvat omin jaloin työskentelyyn. Kehitteillä on yhteistyömalli nuorisopalveluiden ja Ankkurin välillä. Pakka toimintamalliin perehdytään syvemmin ja sen jälkeen sovitaan millä tasolla Rauma sitoutuu siihen.

Päihdekasvatuksen toteutuksesta tulee kouluille kysely yhteistyössä Avin, opetus- ja terveystoimen ja Varsinais-Suomen kanssa.

Viime vuoden lopulla tehdyn Satakunnan päihdetilannekyselyn tulosten mukaan puheeksi oton käytäntöjä tulee parantaa sekä lasten ja nuorten joukkoon tulee jalkautua. Vs. suunnittelupäällikkö selvittää Selvin päin Satakunnassa hankkeen projektisuunnittelijalta onko puheeksi oton ”aganttien” koulutusta mahdollista saada Raumalle.

6. Miten voitaisiin valmentautua kevään koulujen päätökseen ja kesään

Linjaus:

Satakunnan ehkäisevän päihdetyön vuosikellossa on kesälle määritelty saatavuuden rajoittaminen (älä välitä kampanja) vs. suunnittelupäällikkö selvittää mitä kampanja pitää sisällään.

Vuosikellon tapahtumia soveltuvin osin hyödyntäen laaditaan Raumalle oma EPT-vuosikello, jotta saadaan tarkoituksenmukainen rytmi, riittävän suuri näkyvyys ja vaikuttavuus eri toiminnolle yhdessä sidosryhmien kanssa.

Selvitetään onko Rauman sivistystoimessa päihdekasvatuksen suunnitelma sekä vanhempainiltojen kevään ohjelmien sisältöjä.

Kimmo Kouru lupasi informoida urheiluseuroja EPT:n käynnistymisestä ja haastaa keskusteluun ja toimintaan mukaan.

7. Muut asiat

Linjaus:

Rauman tarinan eli strategian otsake ”Rouhevasti rohkeampi Rauma” on syytä ottaa EPT:n punaiseksi langaksi, koska puuttuminen ihmisille mielihyvää tuoviin riippuvuuksiin ja yhteisöille totuttuihin tapoihin vaatii entistä enemmän ammatillista rohkeutta ja itsensä altistamista mahdollisille kritiikille.

8. Seuraava kokous

Linjaus:

Seuraavan kokouksen aikakysely Doodlessa. Aika ja paikka ilmoitetaan myöhemmin.